

D.

I. Kongelig Bayerisk Forordning angaaende Oprettelse af Skoler for Landlæger (Landärzte). a)

Vi Maximilian Joseph, af Guds Naade Konge af Bayern:

Stedse bestaaet af det Ønske, at sikre Vore Undersaatters Sundhedsvel og i deres Sygdomme at forskaffe dem en god Lægehielp, have Vi siden Vor Regierings Tiltrædelse ikke afladet, at henvende Vor Omhu paa Forbedringen af de medicinske Læreanstalter, paa Ansættelsen af et større Antal

- a) Denne Forordning er ogsaa i denne Henseende mærk-
værdig, at den viser, hvorledes Videnskaberne's Frem-
gang faaer alt mere og mere Indflydelse paa Lov-
givningernes Bestemmelser i Henseende til Forhol-
det mellem de medicinske og kirurgiske Studier og
Læreanstalter.

duelige Læger, og paa en hensigtsmæssig Udvøelse af Lægevidenskaben saavel i den private Praxis som i Statslægekundskaben (Staatsarzneikunde.)

Ikke desmindre have Vi med Befymring bemærket, at, Vore hidtidige Foranstaltninger uagtet, den største Deel af Vore Undersaatter, nemlig Landsbyefolk og den fattigere Deel af Borgerne i Byerne, i en uforholdsmæssig ringe Grad høstede Nytte af alt det, hvad Staten har gjort for Lægevidenskabens Opkomst og dens bedre Udvøelse.

Vi have fundet, at Grunden hertil maa, foruden i Localforholde, deels søges i den Afstand, i hvilken den i høiere Forstand videnskabeligen dannede Læge saavel formedelst sin større Grad af Cultur som formedelst den høiere Priis, han formedelst sin kostbare Uddannelse maa sætte paa sin Hielp, er bortfiernet, deels i den hensigtsstridige Tilstand, hvori hidtil de Skoler befandt sig, fra hvilke de Individuer skulde udgaae, som formedelst deres Nærhed ved Stedet, større Billighed og beslægtede Tænkemaade fornemmeligen maatte være skikkede til, at staae de mindre bemidlede Folkelasser bi i deres Sygdomme. I disse bleve, efter en ikke hensigtsmæssig Methode, Chirurger og Fødselshielpere, men ingen medicinske Læger opdragne, og da Landmanden saavel som den lavere Borgerklasse i Byerne ikke vilde eller kunde bruge den i høiere Forstand videnskabeligen dannede Læge,

faa henvendte den sig i Sygdomstilfælde, for ikke at være ganske uden Hielp, til alle slags Quaksalvere, og Chirurgerne selv bleve, forledede ved Leiligheden og Fattigdom, samtlige til medicinske Fuskere.

For altsaa at forskaffe de lavere Folkelasser paa Landet og i Byerne en god, nær, billig, og til Graden af deres Cultur mere svarende Lægehielp, og for tillige paa den meest hensigtspaaende Maade af afskaffe Fuskariets Uvæsen, have Vi været betænkte paa en Total-Reform af de nu bestaaende chirurgiske Skoler.

Underviisningsmetoden i disse skal i det Hele indrettes hensigtsmæssigere, og i samme herester tilligemed Eaarlægekonssten og Fødselshielpen og saa undervises i de Dele af Lægevidenskab, som i blot technisk Henseende nærmest angaae Helbredelsen af medicinske Sygdomme, med Udelukkelse af alle de Grene af denne Videnskab, som den i høiere Forstand sig uddannende Læge maa sætte sig i Besiddelse af, deels for omfattende at kunne gribe og uddanne Videnskab, deels for at kunne optræde som Statsstiener i Statslægefyndigheden. Denne Underviisning skal uden Betaling meddeles et bestemt Antal Elever, hvis Optagelse er betinget ved visse naturlige og erhvervede Evner, og deres Forrettigheder og Pligter, ligesom og deres Forhold til det øvrige Lægepersonale, skulle ved Lov fastsættes.

I Overeensstemmelse med disse Vore allerhøieste Hensigter, beslutte og forordne Vi saaledes, som følger:

Første Artikel.

Skolen angaaende.

1.) De chirurgiske Skoler i München, Bamberg og Jnnßbruck ere fra Paaske 1809 af ophævede. Fra denne Anordnings Bekiendtgørelsesdato skal ingen flere Candidater optages i disse Skoler.

2.) I München, Bamberg og Jnnßbruck skal fra Paaske 1809 bestaae Skoler for Landlæger.

3.) Disse Skolers Niemeed er, med den mindst mulige Bekostning af Tid og Midler af ethvert Slags at danne en egen Klasse af Læger, der af Medicinen, Chirurgien og Fødselsbielpen blot have lært det, som har nærmest Hensyn paa disses Anvendelse ved Sygesengen; hvad som nemlig i disse Lægevidenskabens Greene leder til Kundskab om og Helbredelse af de sædvanligen forekommende Sygdomme. Derimod skal fra Studierne i disse Skoler alt det være udelukket, som den i høiere Forstand videnskabeligen dannede Læge maa vide, deels for virksom at kunne bidrage til Uddannelsen af sin Videnskab og for at give Raad i de sværeste og fieldnere forekommende Tilfælde, deels for at

kunne bruges af Staten i Statslægekundigheden. De Techniker, som skulle dannes ved disse Skoler, bør, saa meget muligt, sandseeligen lære at kiende det Material, hvorpaa de skal udøve deres Kunst, og de dertil udforderlige Haandgreb og Redskaber, og erhverve sig en mechanisk Færdighed i at haandtere samme. Efter denne Maalestok skal de anføres til de for dem brugbare Kundskaber i følgende Greene af Lægevidensskaben:

- a) Anatomie;
- b) Physiologie;
- c) Pathologie;
- d) Semiotik;
- e) Lægemiddellære og Pharmacie;
- f) Almindelig og speciel Therapie;
- g) Fødselsbielp;
- h) Medicinsk og operativ Chirurgie;
- i) Diætetik;
- k) Underviisning i retlige Undersøgelser og Sectioner.

Med alle disse Discipliner maa fornemmeligen sees paa, at de Techniker, som skulle dannes, modtage et fuldkomment sandseeligt Indtryk af alle de Gienstande, om hvilke de undervises; at altsaa saavel paa det anatomiske Theater som i Sygestuerne uafsladeligen henvises til Jagttagelse af Naturen, og at Hukommelsen kommer til Hielp ved saa ofte som muligt gientagne sandse-

Univ. og Skole = Annaler. 1808. 2. B. L

lige Indtryk, men at Færdigheden i at behandle de for Dine liggende Kunstgjenstande uafsladelig øves.

Følgende Greene af Videnskaben blive ved Landlægernes Underviisning deels forbigaaede, deels, som lærte i de høiere Klasser af Forberedelseskolerne, saavidt det behøves til det foresatte Niemeed, forudsatte:

- a) Plantevidenskab;
- b) Zoologie;
- c) Chemie;
- d) Naturhistorie;
- e) Medicinhistorie;
- f) Statslægefundskab;
- g) Anthropologie.

4) Omendkjøndt det allerede af de foregaaende Paragrapher er indlysende nok, saa erindres det dog herved endnu engang udtrykkelig, at Lærerne ved de nye Skoler ved deres Læreforedrag strængt maae binde sig til det, som den reene Natur, Iagttagelse og simple Induction har lært om det menneskelige Legems Forholde i dets sunde og syge Tilstand, om Diætens Indflydelse og Lægebehandlingens Virkning paa Sygdommen; at de, ved at iagttage denne Grundsætning, vel maae sammenstille Gjenstandene saaledes, som de lettest kunne indpræge sig i deres Elevers Huukommelse, men at de ganske maae afholde sig fra

af Indblandelse af den blotte Speculation og fra Bestræbelsen for et frit videnskabeligt Foredrag efter en eller anden nu eller i Fremtiden herskende Philosophies Grundfætninger.

5.) Men for at Underviisningen i alle Skoler kan være lige, og for at foreskrive en bestemt Norm for Metboden og Læregienstandene, skal i de enkelte Lægevidenskabens Greene, som skal foredrages i disse Skoler, saafremt ingen hensigtsmæssige Lærebøger i samme ere forhaanden, nye affattes, hvilke tillige kunne tiene de tilkommende Landlæger som Haandbøger i deres Praxis; hvorom det Nærmere i sin Tid offentlig skal blive bekiendtgiort.

6.) Ved hver Skole skal ansættes fem Lærere. Enhver Lærer faaer en passende aarlig Løn, hvorimod enhver Betaling af Eleverne, af hvilket som helst Slags, bortfalder. Om Decanater, Forelæsnningernes Antal og Orden, hvorledes de halvaarigen skulle følge paa hinanden, samt naar og hvor ofte de skulle frekventeres af Eleverne, om Elevernes Antagelse, om Lærernes Opsyn over dem, om deres Prøvelse, Approbation og Alt, hvad derhen hører, vil udkomme en egen Instruction.

7.) Tiden, i hvilken Landlægerne skal absolvere deres Studier, bestemmes til sex paa hinanden følgende Semestere. Lærerne kunne aldrig og un-

der ingen Omstændigheder eftergive deres Elever Noget af denne foreskrevne Tid, og ingen Reclamation til høieste Sted bliver i denne Anledning antaget.

A n d e n A r t i k l e l.

Candidaterne angaaende.

1.) Alle de, som i Fremtiden ville være Landlæger, maae, uden Undtagelse, førend de indtræde i Skolerne for Landlæger, have absolveret deres Studier ved Gymnasierne og Lyceerne.

2.) De maae, med Hensyn til deres legemlige og intellectuelle Egenskaber, ved en foregaaende Undersøgelse af Skolernes Professoreer være blevene erklærede for duelige til en Landlæges Kald.

3.) De erholde deres hele Underviisning uden Betaling, med Undtagelse af Lærebøgerne, hvilke de selv maae anskaffe sig.

4.) De erholde, ligesom for nærværende Tid Giordemødrene, af de respective Districter, hvori de siden skulle practisere, i deres Studieaar et Bidrag, som dog aldrig maa overstige den Sum af hundrede Gylden aarlig.

5.) De maae, hvis de ville undgaae de Straffe, som efter Art. 1. No. 6, i sin Tid nærmere ville blive bestemte, nøie holde sig Skolens Love efter

rettelige, med hvilke de ved deres Indtrædelse i samme blive giorte bekiendte.

T r e d i e A r t i k l e n .

Landlægerne's Stand, Forrettigheder og Forpligtelser angaaende.

1.) Landlægerne erholde, efter at de af deres Lærere ere prøvede og erklærede for duelige, et trykt, med Skolens Segl forsynet, og af Decanus og alle øvrige Professore undertegnet Diplom, og komme derved i Besiddelse af en Landlæges Titel og Forrettigheder i det District, hvis Almue har understøttet dem med Penge, medens de studerede ved den medicinske Skole.

2.) En Landlæges Diplom giver ingen academisk Grad.

3.) En Landlæge kan, som saadan, aldrig gjøre Fordring paa Løn af Statskassen.

4.) Landlægerne's Antal i enhver Kreds af Kongeriget maa ikke overskride en vis Norm, og de øverste Kredsøvrigheder skulle derom i sin Tid indsende Os deres Forslag efter Localiteten og Folkemængden, hvorved man i Giennemsnit kan regne een Landlæge paa 3000 Siæle saavel i Byerne, som paa Landet.

5.) Landlægen maa boe i det District, som har understøttet ham paa Skolen; men han kan

ogsaa udbrede sin Praxis udenfor dette Districts Grændser, dog alene indenfor den Kreds, hvori Districtet er beliggende.

6.) Han udøver sin Kunst i alle de Greene af samme, i hvilke han er bleven underviist; dog stedse under det almindelige Opsyn af Land- og Stadsphysikerne, hvis tilforordnede Medhielp han er; i hvilken Henseende ogsaa for hine skal udfærdiges en egen Instruction.

7.) Landlægerne forrette, efter Øvrighedens Requisition, de hidtilværende retlige Chirurgers Tjeneste.

8.) For deres Umage honoreres de efter Takt, som med det første skal blive bekiendtgjort for Kongerigets hele Lægepersonale. Men desuden skal de enkelte Districter udrede til enhver Landlæge et Fixum af 60 Guld. aarlig, ligesom ogsaa hans Omsorg for Districtets Fattige godtgøres ham af Fattiggæssen.

9.) De erholde, efter Landphysikerens Anviisning, Opsynet over Chirurgerne, saalænge disse endnu ere forhaanden, og over de eedsvorne Badere i deres Districter.

Det staaer dem desuden frit for, selv at tilkøbe sig Baderrettighederne.

F i e r d e A r t i k l e n.

Chirurgerne og de nærværende studerende og chirurgiske Candidater, samt Baderrettighederne angaaende.

1.) De Chirurger, som for nærværende Tid ere, vedblive i Nydelsen af deres Rettigheder. Men de ere de tilkommende Landlæger underordnede, og maae vel tage dem i Agt for, ikke at overskride deres Competents, og paa nogen Maade udøve Gusserrerie, da de ellers uden Skaansel skulle belægges med Penge- og forporlige Straffe, og i Tilfælde, at de atter deri befindes, have deres Rettigheder forbrudte.

Fra 1ste Januar 1811 af maa ingen Baderrettighed mere sælges til nogen anden, end til enten en Landlæge eller en almindelig Barbeer.

3.) Enhver Indfødt staaer det frit for, naar han har erhvervet en Baderrettighed, at udøve Barbeerhaandværket; dog maa en saadan foruden Barbering ikke besatte sig med nogen anden Lægeforretning, end med Sygeværtertieneste under Op-
sigt af Physikerne og Landlægerne. Enhver Overtrædelse af hans Competents skal straffes med Tabet af denne Rettighed.

4.) De chirurgiske Candidater, som for nærværende Tid studere ved de chirurgiske Skoler, kunne fortsætte deres Studier, og saadanne, som til

Paaſte 1808 endnu ikke ville have tilbagelagt deres Læretids forſkriftsmæssige Triennium, maae ſiden ved Skolerne for Landlæger beſøge de Forelæſninger, ſom ſvare til de ved den chirurgiſke Skole forſkrevne, og ved hine Skoler abſolvere ſom Chirurger.

5. For at forſkaffe den Deel af Chirurgerne af den forhen ſaakaldte første Klaffe, ſom ved de chirurgiſke Skoler virkelig har abſolveret deres Triennium, og i deres Praxis have udmærket ſig ved Flid, Kundſkaber og fortrinlig Indſigt, Leilighed til endnu mere at uddanne ſig, og for at ſikre dem for de Tab, ſom maatte tilflyde dem ved Landlægerneſ Anſættelſe, ſkal det af beſynderlig Naade være dem tilladt at beſøge Skolerne for Landlæger, uagtet de ikke have drevet deres Studier ved Gymnaſierne og Lyceerne, og, efter et halvandetaarigt Cursus, hvorom de nærmere Forſkrifter ſkulle worde meddeelte, at kunne abſolvere ſom Landlæger, iſald de dertil ere blevne befundne duelige. De erholde da Landlægerneſ Diplom og alle deres Forrettigheder. Paa lignende Naade ſkulle de dueligſte af de for nærværende Tid ved de chirurgiſke Skoler Studerende blive udmærkede. Kun maae de af diſſe ſidſte, ſom til Paaſte 1809 endnu ikke have abſolveret deres Triennium, efter Forholdet af deres Studietid opholde ſig længere ved Skolerne for Landlæger, og de, ſom ere blevne inſcriberede efter

1ste Januar 1808, uden Undtagelse, tilbringe tre hele Aar ved de nye Skoler, og samtlige ere de desuden forpligtede til at fortsætte deres Studier ved den chirurgiske Skole indtil Paaske 1809.

Ravnene paa de Chirurgier og chirurgiske Candidater, som skulle nyde denne Udmærkelse, ville blive bekendtgjorte førend Begyndelsen af Vintersemesteret, og til den Tid staaer det alle, som troe sig indbefattede under den ovenomtalte Kategorie, frit for, desangaaende til høieste Sted at indkomme med Ansøgning, bilagt med legale Vidnesbyrd om deres hidtil drevne Studier og deres Fremgang i samme. München, den 29 Junii 1808.

M a x i m i l i a n J o s e p h

Frhr. von Montgelas.

Efter Kongelig allerhøiest Befaling.

von Krempelhuber.

(Af allg. medizinische Annalen des neunzehnten Jahrhunderts. Aug. 1808. G. 760-767.)

II. Nyt keiserligt Decret angaaende Universitetsvæsenet i Frankrig. a)

Saint-Cloud, d. 17 Sept. 1808.

Vi, Napoleon, de Franskes Keiser,
Konge af Italien og Rhinforbun-
dets Beskytter,

Efter Overlæg med Vort Statsraad;
Have decreteret og decretere, som følger:

Titel I.

Art. 1. Universitetets Stormester skal aflægge
Eed i Vore Hænder.

Han skal forestilles Os af Prinds Erkecants-
leren i det keiserlige Kapel med den samme Cere-
monie som Erkebisperne.

Eedsformulæen skal være saaledes affattet:

" Sire, jeg sværger for Gud og Deres Ma-
" jestæt, at opfylde alle de Pligter, som ere mig
" paalagte; ikke at bruge den mig anbetroede
" Myndighed, uden til at danne Borgere, der
" ere deres Religion, deres Fyrste, deres Fædre-
" land og deres Forældre hengivne; ved alle Mid-
" ler, der staae i min Magt, at befordre Videns-
" skabernes, gode Studeringers og gode Sæders
" Fremgang; til evindelige Tider at forplante

a) Jvf. disse Annal. 1808. i. B. S. 128, 169.

" Lærdommene til Deres Dynasties Ære, til Ung-
 " dommens Gavn og Familiefædrenes Rolighed. "

Sit. II.

2. Fra 1 Jan. 1809 af skal den offentlige Underviisning i hele Keiserdømmet udelukkende betroes til Universitetet.

3. Enhver hvilkensomhelst Underviisningsanstalt, som til den ovenfor bestemte Tid ikke forsynes sig med et udtrykkeligt Diplom fra Stormesteren, skal ophøre.

4. For den første Dannelses alene skal det ikke være nødvendigt, at Universitetets undervisende Medlemmer have Graden i et Facultet; dertil ere de ikke forbundne førend fra 1 Jan. 1815.

Sit. III.

5. Inden næstkommende 1ste Decembris skal Erkebiskoppen eller Biskoppen paa Hovedstedet for ethvert af de Acadmier, hvor der er et theologisk Facultet, forestille Stormesteren de Subjecter, blandt hvilke Decanerne og Professorerne i Theologien skulle udnævnes.

6. Hvad angaaer de tvende theologiske Faculteter i Strasborg og Geneve, og det, som uopholdeligen skal oprettes i Montauban, skal Candidaterne inden samme Tid forestilles ved Confessorii, Præsidenterne fra disse tre Byer.

7. Stormesteren udnævner for første Gang Decanerne og Professorene iblandt de foreslagne Subjecter, hvis Antal er det tredobbelte af de Pladser, der skulle besættes, og denne Udnævnelse skal være i værk sat inden 1ste Jan. 1809.

8. Stormesteren udnævner ligeledes for første Gang og inden 1ste Jan. 1809, Decanerne og Professorene i de andre Faculteter.

9. Lærestolene i de theologiske Faculteter blive ikke givne til Concurſ forend fra 1ste Jan. 1815, og de i Literaturen og Videnskaberne fra 1 Jan. 1811 af regne; indtil den Tid skal Stormesteren dertil udnævne.

Tit. IV.

10. Indtil 1ste Jan. 1815, som den Tid til hvilken de Personer, der bestemme sig til den offentlige Underviisning, skulle have erhvervet de fornødne Egenstaber, bliver ingen Klasseorden fulgt ved Embedsmændenes Udnævnelse; men ingen kan være Universitets- eller academisk Embedsmand, forend han har tilbagelagt 30 Aar.

11. Ikke desmindre kunne alle Individuer, som i en Tid af ti Aar have udøvet offentlige Underviisningsforretninger, af Stormesteren faae Diplom paa den Grad, som svarer til det Embede, de beklædede.

Alle Stormesterens Udnævnelser, som ikke gøres blandt de Individuer, der her ovenfor ere omtalte, skal underkastes Bore's Approbation; og naar den er tilstaaet, skal til Embedsmanden overleveres et Diplom paa den Grad, som svarer til de Forretninger, hvortil han er ansat.

De titulaire Raader udnævnes uopholdeligen af Ds. De skulle fra nu af strax nyde de Højsbeviisninger og Lønninger, som ere forbundne med deres Titel. De skulle tildeele's Bestalling som Raader paa Livstid efter fem Aars Forløb, dersom de i dette Tidsrum have retsfærdiggjort Bore Forventninger og Bore Tillid.

12. Førend den 1ste Jan. 1809 skal Stormesteren udnævne de ordentlige Raader, Universitets-Inspectorer, Rectorer og Inspectorer ved Academiene, Provisorer og Censorer ved Lyceerne, i Overeensstemmelse med de Regler, som nærmere skulle fastsættes.

Tit. V.

13. Alle Inspectorer, Provisorer, Censorer, Professorer og andre virkelige Agenter for den offentlige Underviisning ere forbundne at erklære for Stormesteren, om de have isinde at indtræde i det keiserlige Universitet og at indgaae de Forpligtelser, som ere paalagte dets Lemmer.

Disse Erklæringer maae være afslagte førend næstkommende 1ste November.

14. Iuden den 15 Jan. 1809 bør alle Universitetets Medlemmer have afslagt den ved den 39 Art. af Bort Decret af 17 Marts foreskrevne Eed; i manglende Fald kunne de ikke vedblive deres Forretninger.

Tit. VI.

15. Stormesteren er bemyndiget til, blandt tre Subjecter, som foreslilles ham af Skatmesteren, at udnævne en General-Kassierer for Universitetet, som det paaligger, under Skatmesterens Opsigt at oppebære alle Indtægter og udbetale alle Udgifter efter Skatmesterens Ordre.

General-Kassiererens aflægger aarligt Regnskab.

Tit. VII.

16. Art. 90 og 94 i Decretet af 17 Marts, forsaavidt samme angaae Valget af Inspectorer ved Universitetet og Rectorer ved Academierne, sættes ligeledes ikke i Udøvelse førend fra 1ste Jan. 1811.

Tit. VIII.

17. Normal-Pensionnatet skal sættes i Virksomhed i Løbet af Aaret 1809; Elevernes Antal maa i det første Aar ikke overstige 100, i det andet

ikke 200, og skal ikke completeres før i det tredje Aar.

18. Chefen for Normalskolen vælges af Stormesteren iblandt Raaderne paa Livstid uden Forskiæl, lige indtil der ere fire Rectorer, som ere Raader paa Livstid.

Sit. IX.

19. Mulighedsfædet for de Udtiente (la maison des émérites) aabnes i Løbet af Aaret 1809.

20. Tilbageholdelsen af en 25de Deel af Provisorernes, Censorernes og Professoreernes Gager til Pension ved deres Afgang skal som hidtil have Sted med alle Universitetets Lønninger.

Sit. X.

21. Stipendierne ved Lyceerne, som Regjeringen udreder, blive i Tolvte dele lagte i Universitetets Kasse, efter Ordre fra Vor Minister for det Indre og ind i Universitetets Kassererens Dvitering, paategnet af Skatmesteren.

22. Byernes aarlige Contingent til Stipendierne, som i ethvert Lycee ere bestemte for Secundærskolernes Elever, bliver af Communens Kasserer ligeledes i Tolvte dele lagt i det Lycees Kasse, ved hvilket Stipendierne ere oprettede, efter Ordre fra Præfecten, og i Paris efter Ordre fra Ministeren for det Indre.

23. Lyceernes og Collegiernes Bygninger, saavel som Academiernes, vedligeholdes aarligen paa de Byers Bekostning, hvor de ere oprettede; ifølge heraf skal Communerne hvert Aar føre paa deres Udgiftsliste, for at verificeres, reglementeres og approberes, den Sum, som behøves til disse Stiftelses Underholdning og Reparation, efter de Overslag, som derover affattes.

Tit. XI.

24. Amortissementskassen er bemyndiget til at aabne det keiserlige Universitet et Laan af en Million, mod en aarlig Rente af 5 pr. Cent. Universitetet skal efterhaanden, og ligesom det oppebærer sine Indtægter, tilbagebetale Amortissementskassen, indtil hele Gielden er afbetalt.

Tit. XII.

25. De Studerendes aarlige Retribution, som ere omtalte i den 135 Art. af Bort Decret af 17 Marts sidstleden, er fastsat saaledes, som følger, nemlig:

For Pensionnairerne i Pensionnaterne, Institutterne, Collegierne, Lyceerne og Seminarierne, til den tyvende Deel af den Pensionspris, som betales for hver Eleve.

For Eleverne paa halv Pension, for dem, der ikke høre til Skolen (les externes), og for Ele-

verne, der ere Gratister eller ikke Gratister, til en Sum, liig den, som Pensionnairerne betale i den Stiftelse, hvor de ere antagne.

26. De Pensions- eller Underviisnings-Elever, hvilke, ligesom de, der ikke hore til Skolen (les externes), besøge og betale Cursus ved Lyceerne, betale ikke den ovennævnte Retribution til Lyceerne, men alene i deres Pensionnat eller Institut.

Titel XIII.

27. For de Diplomer, som give Tilladelse til at aabne en Skole, og som tilstaaes af Stormesteren, bliver, ifølge Art. 2, 54 og 103 i Bort Decret af 17 Marts, betalt som følger:

For Pensionnatforstanderne (les maîtres de pension) 200 Francker; i Paris 300 Fr. For Institutforstanderne (les instituteurs) 400 Fr.; i Paris 600 Fr. Denne Betaling skal skee fra 10 Aar til 10 Aar, som er Terminen for Diplomernes Fornyelse.

28. Seglgebyret (le droit de sceau) for disse Diplomer er indbefattet i ovennævnte Summer.

29. Pensionnat- og Institutforstanderne betale hvert Aar den første November den fjerde Deel af den ovenfor fastsatte Sum.

30. De i de tvende foregaaende Titler ommeldte Retributioner skal affordres fra den 1ste November 1808 at regne.

Underfrevet

N a p o l e o n.

Par l'Empereur.

Minister, Statssecretaire, undertegnet

J. B. M a r e t.

III. Blandede Efterretninger.

I. Frankrig.

Paris.

Den 18 Septbr blev Hr. Fontanes forestillet Keiseren ved Prindsen, Erkekantsleren, og aflagde i hans Hænder Eed som Stornæsther for det keiserlige Universitet. Fra 1ste Jan. 1809 af skal den offentige Underviisning i hele Riget udelukkende staae under bemeldte Universitet.

(Af allgem. Zeit, Septbr 1808. No. 270.)

Under Overskriften: Keiserligt Universitet indeholder Monitøren følgende Artikel: Uni-

universitetets Stormester faaer dagligen flere Breve,
 hvori man forespørger: 1.) om Primærlærerne
 (instituteurs primaires) og Forstanderne for de
 smaa Skoler (chefs des petites écoles) ere un-
 derkastede den ved Decretet af 17 Septbr. 1808
 Art. 13 foreskrevne Declaration; 2.) om disse
 samme Lærere ere indbegrebne under dem, som,
 ifølge bemeldte Decrets 27 Art., skal betale et
 Diplom, der meddeler dem Tilladelse at under-
 vise. Det er let, at afgjøre begge disse Spørgs-
 maale, ved at sammenholde nogle Artikler af De-
 cretet af 17 Marts og 17 Septbr. Den 13 Ar-
 tikel af Decretet af 17 Septbr fordrer, at alle
 Inspektorer, Provisorer, Censorer, Profesorer
 „og andre den offentlige Underviisnings virkelige
 Agentere” skal erklære, om de have ifinde, at
 høre til det keiserlige Universitet, og at overtage
 de dets Medlemmer paalagte Forpligtelser. Føl-
 geligen angaaer Loven, uden Undtagelse, alle
 den offentlige Underviisnings Agentere. Det er
 altsaa udenfor al Tvivl, at Primærlærerne, For-
 standerne for de smaa Skoler, høre til disse Agen-
 ters Tal, da de give offentlig Underviisning. For-
 resten sætter den 5te Artikel af Decretet af 17
 Marts, § 6, Primærskolerne, de smaa Skoler,
 det er at sige dem, i hvilke Børnene undervises
 i Læsning og Skrivning og blot i Begyndelses-
 grundene af Regning, under de Skoler, som høre

til Universitetets forskjellige Akademier. Altsaa ere Forstanderne for disse Anstalter underfastede Declarationer. De maae desuden forsyne sig med et Diplom, som meddeler dem Tilladelse til at give Underviisning. Denne Forpligtelse opstaaer deraf, at den offentlige Underviisning i hele Riket udelukkende er anbetroet det keiserlige Universitet, og at folgelig enhver Underviisningsanstalt, som ikke er forsynet med et af Stormesteren umiddelbar meddeelt Diplom, maa ophøre at eksistere (Art. 2 og 3 af Decretet af 17de Septbr.) Men dette Diplom, for hvilket Pensionatholdere og Institutforstandere erlægge et ved Art. 27, 28 og 29 af samme Decret fastsat Gebyr, bliver uden Betaling udstædet til Lærerne i de nyligen nævnte Primær- og smaa Skoler. De ere blot pligtige at betale Seglgebyret, og dette vil ikke beløbe sig over 3 Kr., og betales een Gang for alle. Enhver anden Fortolkning af Loven vilde meget stride mod Regjeringens Hensigter. Den havde med Rette befrygtet, at giøre disse ligesaa nyttige som beskedne Mænd modløse, som paatage sig, at bibringe den trængende Klasse i Byerne og paa Landet det selskabelige Livs første Grundregler.

(Af allg. Zeit. Novbr. 1808. No. 330.)

Angaaende det keiserlige Universitet har Stormesteren, Grev Fontanes, bekiendtgjort Følgende: Generalinspektørerne have begyndt deres Omreise i Paris og den omliggende Egn. Snart vil de fordele sig omkring i hele Franke- rig. Ef- ter deres Beretninger vil Stormesteren dømme om Underviisningens nærværende Tilstand, og give alle Skoler, som ere den offentlige Tillid værdige, en lovmæssig og definitiv Existentis i Tingenes nye Orden. Disse Beretninger, som maae gaae forud for Universitetets fuldstændige Organisation, ville dog først efter nogen Tids Forløb kunne forelægges Stormesteren. Paa den anden Side fordrer Decretet af 17 Septbr., at den offentlige Underviisning i hele Riget fra 1ste Januar 1809 af skal udelukkende tilkomme Uni- versitetet, og at enhver Underviisningsanstalt, som ikke til denne Dag var forsynet med en udtryk- kelig Authorisation af Stormesteren, skal ophøre. Klere Forstandere for saadanne Anstalter have allerede yttret Befymring med Hensyn til denne Lovens Bestemmelse. Det er billigt, at bero- lige dem; det er ogsaa billigt, at stadfæste og opretholde alt Godt, som er, og at hæve alle Tvivl, som kunde give Leilighed til Underviisnin- gens Forsømmelse. Disse forskellige Betragt- ninger have formaaet Stormesteren til, at fatte følgende Beslutning:

"1.) Alle Pensioner, Instituter og andre nuværende Anstalter for den offentlige Underviisning ere provisorisk autoriserede. 2.) Denne provisoriske Authorisation forbliver gyldig til det Dieblif, naar Universitetets Generalinspektører have tilendbragt deres Omreise, og have forsynet Stormesteren med tilstrækkelige Efterretninger, for med Sagkundskab at kunne udstæde de for alle Forstandere og undervisende Medlemmer af Rigets forskjellige Skoler fornødne Diplomer. 3.) Nærværende Beslutning skal publiceres og opslaaes i alle Départementer overalt, hvor det er nødvendigt.

(Af allg. Zeitung Decemb. 1808. No. 360.)

I den Udsigt om Rigets Tilstand, som Ministeren for det Indre, Cretet, og Statsraaderne Segur og Corvette den 3 Nov. 1808 forelagde det lovgivende Corps, indeholdes følgende angaaende den offentlig Underviisning.

„Dersom den private Sædelighed kunde være nok for Mennesket i det borgerlige Selskab, vilde Religionens Forskrifter, Fornustens Lys, Exempler, velforstaaet eget Lær og Skaberens Begierning, der skabte det godt, maaskee gjøre det overflødigt, ved offentlige Anstalter at drage Omhu for at sætte og opholde det paa Dydens Wei.

Men i Statssamfund ere Menneskene bundne til saa mange Pligter, bestormede af saa mange Vidsenskaber, omtaagede af saa mange Bildfarelser, kaldede til et saa forskiølligt Brug af deres Forstand, at deres naturlige Evner ikke længere tilstrække i denne saa indviklede Stilling. Underviisningen og Opdragelsen bør understøtte deres Svaghed, ordne deres Baner og vejlede dem paa Sandhedens Sti. — Sandheden er i sit Væsen kun een; men dens Eftersporelse er vanskelig. Midlerne til at finde den bør, for at være virksomme, laane deres Kraft fra deres Eenhed, det er, de bør styres ved eensformige Grundsætninger. — Forskiøellige Fremgangsmaader kan gielde ved Underviisning i Kunster og Vidsenskaber og andre mennesskelige Kundskaber; men der bør kun være een, for at danne Borgeren til Fædrelandsfiærlighed, til Agtelse for Lovene og alle offentlige Dyder. Ja, det er ikke nok at berige hans Forstand med alt, hvad der er sandt; det er ikke nok, at lære ham, hvorledes han skal være god; mere behøves: det behøves, at han ei vorder ond. Underviisningen er bestemt til at vise ham det Gode og advare ham mod det Onde. Den vil saa meget visere seire, som dens Kraft samles ved Eenhed i Formaal og Midler. Den er ikke blot et passende Redskab til at fuldkommengjøre hans Fornuft, den er ogsaa Borgen for den selskabelige Indretning; ethvert Land, hvo-

der kun er een Meening om Grundforsatning, Regiering og Love, bevares for borgerlig Splid, eller i det mindste fra den farlige Grad, den kunde stige til. For at sikre saa store Fordele, bør Regieringen, der sørger og virker for Samfundet, styre den offentlige Underviisning og vaage over den, den bør lede den borgerlige Opdragelse og Religionsunderviisningen til lige store Fremstridt, skøndt hver ad sin Bane. Besæmte til gienfædig at hjælpe hinanden, og at kappes om Held til at gjøre Mennesket lykkelig, bliver hver i sin Retning uafhængig af den anden. Man vil herefter ikke see dem støde an imod hinanden, eller forsøge paa at beherske hinanden: et lykkelig Forbund, der forgiaes hidtil søgtes, og som maa ansees fuldbgyrdet ved Forbindelsen og Fordelingen af de Midler, der ere skabte ved Universitetets Grundforsatning. — Hvis man, for at søge Exempler paa Fordele af Eenhed i Underviisningen, kastede et Blik paa de gamle Universiteter og store undervisende Corpser, vilde man paa samme Tid see, hvor mange Uordener der frembragtes ved den alt for ringe Andeel, den høieste Magt havde i Underviisningens Styrelse; hvor ofte den offentlige Fred foruroligedes og sattes paa Spil; hvor ofte endeligen Borgerne forvildedes fra deres ufritagelige Pligter mod Fædrelandet ved farlige Meninger og en Magt uden Rettighed og uden Maadhold — Universitetet erholder Eenhe-

dens Styrke, uden at lide under nogen af de gamle Indretningers Mangler. Dets Overøpsyn skal udstrække sig endog til de svageste Elementer af Underviisningen; det skal følge den under alle dens Udviklinger. Dets Virken vorder simpel og sikker, fordi samme gaaer ud fra et eeneste Hoved, Stormesteren, denne nyfæbte høje Øvrighedspost, og alt nu saa værdigen beklædet af en af de højeste Embedsmænd i Riget. Universitetet vil skaffe Lærere i alle Grader; det danner dem i en Normal-skole til den saa vanskelige Lærerkunst; det bereder dem en ærefuld Bane og fører dem mod Svagheds og Alderdoms Ulykker. — Universitetet er med eet Ord frit i Brugen af alle gode Midler til at forplante og udvide de menneskelige Kundskaber, og vil ikke fornemme sin Afhængighed af den offentlige Magt, med mindre det udskejer til Handlinger, der stride imod Almeenvellet og Samfundets Orden. — Saaledes har Regjeringen efter 6 Aars uafbrudt Møje endelig sat Kronen paa Almeenunderviisningens majestætiske Bygning, og ikke anseet det under sin Værdighed at nedstige til det ringeste af hvad der hørte til denne store Bygning. — Mogle Stæder forlangte endnu Secundærskoler; deres Ønske opfyldtes. Neppe er der nu nogen By, som jo besidder Underviisningsmidler i Forhold til dens Fornødenhed. Retskolerne retfærdiggjøre hver Dag mere den dem skjænkede Tillid. — Overalt, hvorhen

Kejseren satte sin Fod, bæredes disse Ungdommens lykkelige Tilflugtssteder med hans høje Nærværelse. Hvor have ej Lærlingene maattet føle en saa stor Opmuntrings Værd! Hvilken Kilde for dem til ærefulde Erindringer! — Skabelsen af Communerne's Stipendier a) sikrer for bestandig Lyceernes Fremme. Bestemte til Belønning for Flid yde de Lærlingene i Secundærskolerne en mægtig Drivefjær til Rappelyst og Stæderne Visshed om at see deres Børn høste Frugten af de Opofrelser, de have gjort."

Et i Bayonne udstædt kejserligt Decret forordnede, istedet for den mørkeblaa Farve, som brugtes til Uniform b) for Lyceerne Collegierne, Opdragelses- og Pensionsanstalterne, og overhovedet for alle Anstalter, som vare afhængige af det kejserl. Universitet, andre Farver, hvortil ingen Colonialfrembringelser anvendes. Ifølge dette Decret har Ministeren for det Indre besluttet, at Uniformen for Lyceernes Elever skal bestaae i en staalgraa Klædning, Vest og Beenklæder, med høirod Krave, Op- og Omflage og Bøer af samme Farve.

a) See disse Annal. 1808. 2 B. S. 154. f.

b) See disse Annal. 1806; B. S. 297.

Bed Communal-Middelskolerne er Uniformen den samme, med den Forskjæl, at Op- og Omflage-
ne og Føret er af samme Farve som Klædet, med
højrød Kantning. En Skrivelse fra Generaldirec-
toren for den offentlige Underviisning befaler, at
den nye Uniform strax skal anlægges.

(Af Allg. Zeit. Oct. 1808. No. 294.)

Bed den højtidelige Uddeeling af Præmier til
Disciple af de fire Lyceer i Paris i Aug. 1808, ved
hvilken Præfecten af Seine-Departementet, ledsa-
get af Studiernes Generalinspectorer og alle til Ly-
ceernes Administration hørende Medlemmer, ogsaa
indfandt sig, tillod en af Eleverne sig en uforstam-
met Piben. Efterat man forgjæves havde søgt,
med det Gode at bringe ham til Orden, blev han
fastet paa Døren tilligemed alle dem, som havde
istemmet med ham, og derpaa blev af de tilstædevæ-
rende Administratorer af Lyceerne og Generalin-
spectorerne taget den Beslutning, i Forventning af
Approbaton af Ministeren for det Indre, at den
Discipel, der havde været Hovedmanden for Tu-
multen, for bestandig skulde udelukkes fra alle Lyceer.

(Af Archenholz's Minerv. Aug. 1808. S. 363-366.)

Strasburg.

Det nyligen udstædte organiske Decret angaaende Tilendebringelsen af Fundamentalloben for det kejserlige Universitet sætter alle de Personer i vor Bue, som beklæde højere eller lavere Poster i Opdragelses- og Underviisningsfaget, i Bevægelse, da de alle samtligen ere forbundne til, inden 1ste Novbr. at indsende til Universitetets Stormester, Grev Fontanes, en Erklæring, om de have isinde, for Fremtiden at høre til denne Corporation, og at underskrive de i Statutet foreskrevne Forpligtelser. De Professorer, Lærere o. s. v., som enten ikke afgive denne Erklæring, eller ikke gøre den bejaende, maae med Begyndelsen af 1809 nedlægge deres Poster, eller, naar de ere Forstandere for Privatinstituter, ophæve disse, da, fra denne Tid af at regne, Medlemmerne af det kejserl. Universitet ere udelukkende berettigede til, at besætte alle Opdragelses- og Underviisnings-Poster. Men endog i det Tilfælde, at Erklæringen er bejaende, kunne Læreanstalterne dog kun for saavidt vedblive, som de have erholdt et Diplom af Stormesteren. Ved alle offentlige, af Regjeringen oprettede eller af den autoriserede, Læreinstituter skal Professorerne og Lærerne paa ny udnævnes. Alle Udnævnelserne skal ligeledes skee inden det næste Aars Begyndelse, og inden den 15 Januar skal Professorerne og Lærerne have aflagt

den foretagne Ved. (Denne Ved's Indhold findes i Decretet af 17 Sept. 1808. s. ovenfor S. 296.)

Alle catholske Professorer i Theologien maae desuden beedige Opretholdelsen af Forskrifterne i Edictet af 1682 angaaende den Gallicanske Kirkes Frihed og sammes Uafhængighed af den romerske Stool. Det hedder, at, ifølge en særegen Instruction, som forresten flyder af Sagens Natur, denne Ved, saavel med Hensyn til de theologiske Professorer ved de protestantiske Faculteter som ogsaa til Lærerne ved de protestantiske Instituter, er modificeret derhen, at de love at antage den christelige Religions Forskrifter til Basis for deres Underviisning.

Efter den nye Organisation vil af de nu bestaaende herværende Underviisningsanstalter, foruden Primærskolerne, flere Pensions- og Privatanstalter komme til at høre til Universitetets over- og neder-rhinske Academie; de tre Secundærskoler, hvoraf det herværende protestantiske Gymnasium er en; Lyceet; et Facultet for Videnskaberne, eller for Mathematiken og Physiken; et Facultet for Litteraturen, hvilke begge blive oprettede ved vort Lycee; den herværende Specialskole i Medicinen; den herværende Retsskole og det hidtilværende protestantiske Academie. I Henseende til det sidste indtræder den vigtige Forandring, at det ikke mere som før kan ansees som et for sig bestaaende Institut. Thi omendkjønt denne Anstalt i nyere Tider var bleven

omdannet fra det fordums høitkerunte, efter tydsk Enit organiserede, i fire Faculteter afdeelte, Universitet, til et Academie for Protestanterne, saa angik dog denne Omdannelse i det Væsentlige kundens Form; dens indre Indretning, dens Dotation, dens Underviisningsmethode blev den samme. Selv de ved Universitetet fordum ansatte juridiske og medicinske Professorer havde man beholdt som Lærere i Hjelpevidenskaber. Som anerkjendt eneste protestantisk-lutherisk Academie erholdt det den Fordeel, at alle Ynglinge af denne Religion, som opofrede sig det theologiske Studium, tilholdtes at besøge dets Professorers Forelæsninger, da de ellers ikke kunde ansættes som lutheriske Gæstlige i det franske Rige. Som Protestanternes Academie stod denne Underviisningsanstalt under Cultministeriet, blev i Besiddelse af alle dens Godser og Ejendomme, og var uden for al Forbindelse med Directionen for de forskjellige Etablissementer for den offentlige Underviisning, som danner en Section af Ministeriet for det Indre. Ogsaa søgte de ved samme ansatte tildeels meget udmærkede Professorer, f. E. Schweighäuser, Koch, Haffner, Blessig &c. ved fordoblet Virksomhed at gjøre sig nyttige for de talrige ankommende Studerende. Deres Forelæsninger udbredte de, foruden over de egentlige theologiske Videnskaber, over alle Greene af det saakaldte philosophiske Facultet. Ved tre overors

dentlige Professorer fik Akademiet i de sidste Aar ny Tilvæxt, og der indfandt sig tillige flere Privatdocenter, hvilke, som Aspirantere til de i Fremtiden ledigblivende Pladse, imidlertid søgte at udmærke sig ved deres Forelæsninger. Hvorledes nu Indretningen af dette Academie for Protestanterne skal bringes i Hærmonie med Organisationen af det keiserlige Universitet, kan endnu ikke bestemmes. Vanskeligen vil under nærværende Omstændigheder dets Existens kunne opretholdes paa den Fod som hidtil. Imidlertid er Generalconsistorii Præsidenten, som tillige beklæder en Directors Plads ved Akademiet for Protestanterne, ved det afstudsædte organiske Universitetsreglement forbunden til, at indkomme til Stormesteren med Forslag om Candidaterne til Professorpladsene i det theologisk-lutheriske Facultet i det ober- og nederrhiniske District, hvorefter da det Videre bliver forordnet af Chefen for den offentlige Underviisning. I hvilken Forbindelse forresten de andre protestantiske Læreanstalter i Departementet, navnlig ogsaa det herværende protestantiske Gymnasium, for Fremtiden skal staae til det hidtidige Academie, lader sig ligeledes nu umuligen angive. Da Sædet for Erkebispedømmet, hvortil Bispedømmet Strasburg hører, er i Besançon, altsaa udenfor det keiserlige Universitets ober- og nederrhiniske Academies District, saa er det

ikke sandsynligt, at her vil blive oprettet et catholisk-theologisk Facultet.

(Af Aug. Zeit. Oct. 1808. No. 299 og 300.)

2. Kongeriget Westphalen.

Kongeriget Westphalen, hvis Indbyggere for største Delen ere protestantiske, har sex Universiteter; disse ere, efter deres Stiftelses Tid, følgende:

1) Marburg, stiftet i Aaret 1527 af Landgreve Philip den Højmodige. Det fortjener at bemærkes, at dette var den første Gang, at en Fyrste oprettede et Universitet i Europa uden at søge Paven's enten Tilladelse eller Stadfæstelse.

2) Helmstädt, stiftet i Aaret 1576 af Hertug Julius af Brunsvig; hans Søn, Hertug Henrich Julius var den første Rector.

3) Paderborn, stiftet i Aaret 1592 af Fyrstbiskop Theodor af Fürstenberg; det har fra Begyndelsen af haft to Faculteter, nemlig et theologisk og et philosophisk.

4) Kinteln, stiftet i Aaret 1621 af Grev Ernst af Schaumburg.

5) Halle, stiftet i Aaret 1694 af Churfyrste Frederich af Brandenburg, siden efter Konge

i Preussen. Denne Kyrste kaldte det, naar han talte om det, sin høitelskede Datter.

6) Göttingen, stiftet i Aaret 1735 af Georg August II, Churfyrste af Hannover og Konge af Engelland, især ved den agtværdige Hanoverske Ministers von Münchhausens Beskræbelse, som ogsaa blev Universitetets Curator.

Naar man kaster et Blik paa Tilsit-Tractaten, opdager man, ved hvilke særegne geographiske Omstændigheder det nye Kongerige, som i Hjertet af Tydskland er oprettet for en fransk Prinds, har for sin Andeel faaet et saa stort Antal af Universiteter. Foruden de tvende Hessiske og de i Bispedømmet Paderborn og i Hertugdømmet Brunsvig beliggende, hvilke ere blevne Westphalske Provindser, er dette Kongerige blevet foreenet med en liden Deel af de Preussiske Stater; og denne Deel indeholder netop det største af de Preussiske Universiteter. En liden Deel af det Hannoverske er ligeledes dermed foreenet, og heri ligger Universitetet Göttingen, det eneste, som Hannover ejer med en Befolkning af næsten en Million Indbyggere.

Forresten ere alle disse Universiteter ikke af lige Vigtighed. Rinteln, skjønt en Skole af meget Værd, som har høvt, og endnu har Professorer af meget store Fortjenester, har aldrig været meget betydende eller meget besøgt, det være nu enten for
Universit. og Skole-Annaler 1808 2. B. X

medelst nogle ugunstige Localiteter, eller formedelst dets Naboeskab med flere store Academier.

Paderborn, det eneste catholske blandt de sex Westphalske Universiteter, er i en saa svag og kraftløs Tilstand, at næsten hele det Tydske Publicum er uvidende om dets Tilværelse. Mere end een Læser vil her underrettes om den *). Ikke, som om der i Paderborn ingen meget indsigtsfulde Mænd gaves. Uden Tvivl vilde man, naar man igjen oppustede dette Universitets Afte, kunne danne et godt Gymnasium af det.

Men de tvende første af de sex Westphalske Universiteter og de tvende sidste ere berømte Skoler, som alle fire nyde en i Sandhed Europæisk Agtelse — om

*) I Midten af det forrige Aarhundrede sagde D'Allembert, der havde set Tydskland som Færd og Jagttæger; „Man kan ikke andet end tilstaae det protestantiske Tydslands Universitetets Fortrinet for de catholske. Den er saa paafaldende, at de Udlændinge, som reise i dette Land, og som komme fra et catholsk Universitet til et protestantisk Naboe-Universitet, troe, i een Time at have tilbagelagt fire hundrede Mile, eller at have levet i fire hundrede Aar; at det forekommer, som om de vare forflyttede fra Salamanca til Cambridge, eller fra Scotus's Aarhundrede til Newtons Tidsalder.“ (Mél. de littérature. Tom. IV.) Mod denne D'Allemberts Dom er Intet at indvende, uden at han beviser Cambridge alt for megen Ære.

jeg tør betjene mig af dette Udtryk. De have fra de første Dage af deres Barighed gjort saa meget for Videnskabernes Udvidelse, har i ethvert Slags haft saa udmærkede Lærere og dannet saa udmærkede Disciple, at deres Roes er bleven uforvisnelig, og at en dyb Følelse af Agtelse ligeledes knytter sig til alle deres Navne. Deres Historier ere optegnede i en Mængde latinske og tydske Skrifter.

Begge de første, *Marburg* og *Helmstädt*, ere hjemfaldne til Kongeriget *Westphalen*, tilligemed Totaliteten af de Lande, til hvilke de hidtil hørte; de ere blevne i deres Familie. Begge de andre derimod, *Halle* og *Göttingen*, hørte til store Stater, som ikke mere existere for dem. Begge disse frugtbare Greene, saa fulde af Blomster og Frugter, ere adskilte fra deres faderlige og nærende Stamme, hvoraf de modtog deres Næring. Uden at gjøre begge de ældre Søstre Uret, maae man imidlertid tilstaae, at disse to af Kongeriget *Westphalen* adopterede Døttre ere saavel de meest berømte Skoler, som ogsaa de, der drage den talrigste Concurrents af Fremmede til sig, og besidde de herligste Anstalter. Blandt de tyve protestantiske Universiteter, eller blandt de syv til otte af første Størrelse, gives der neppe nogle, som kunde gjøre *Halle* eller *Göttingen* den første Rang stridig.

(Af *C. Willers's* Skrift over Universiteter og offentlige Underviisningsanstalter i det protestantiske

Tydskland og især i Rönneriget Westphalen, efter den tydske Oversættelse af Hagena. Lübeck 1808. S. 89-94.

K a s s e l.

Statsraad Hr. v. Müller arbejder for nærværende Tid, som Chef for Skole- og Opdragelsesvæsenet i Rönneriget Westphalen, paa Planen til en almindelig Skolereform, som vil bringe Orden i de latinske Skolars gamle Chaos, og bringe dem ind i en re Forbindelse med Universitetet. Man lover sig heraf overmaade meget for den gamle Literatur, hvoraf Hr. v. Müller i en saa høi Grad er kjender og Ynder.

(Af Allg. Zeit. Septbr. 1808. No. 241.)

3. S a c h s e n.

Blandt Sachsens lærde Dannelsesanstalter staae, næst efter de to Landsuniversiteter, de tre af Churfyrst Moriz fra seculariserede Kloostere til Provinsialskoler forvandlede Lære- og Opdragelsesinstituter i Grimma, Meissen og Pforta øverst. De have i lang Tid været de ærværdigste Pleiemødre for grundige Videnskaber og sand Lærdom. I

Pforta blev Klopfstock, i Meissen Lessing dannet. Nu nylig er ved den drivtuge Overconsistorialpræsident v. Rostitz ved hans Nærværelse et nyt Skolereglement blevet publiceret for den fortrinlig blomstrende Skole i Pforta, som næsten tæller 200 Elever, hvilket har det sjeldne Fortrin for saa mange andre Planer og Organisationer, at det selv er et sildigt Føster af lang og prøvet Erfaring i Læreanstalterne, og kun udtaler det definitiv, som i hele Aar blev øvet i Stilhed med lykkelig Virkning. Til særdeles Opmuntring er samtlige Lærere (men foruden dem ere ogsaa endnu sex Callaboratorer og tre Maitres blevne ansatte) forundt den agtværdige, og ved hyppig Tildeelse og Usurpation endnu ikke i Sachsen nedværdigede Professortitel, hvilken Distinction ogsaa er bleven udstrakt til Lærerne ved de to øvrige Fyrsteskoler. Den første Idee til denne meget omfattende Skoleplan var allerede i Aaret 1796 udkastet af den nuværende Conferentsminister, Grev Hohenthal, dengang endnu Medlem af det geheime Finanzcollegium.

(Af Allg. Zeit. Novbr. 1808. No. 325.)

Den af Kongen til Undersøgelse af Universitetet Leipzigs Tilstand nedsatte Commission, som bestaaer af Over-Consistorial-Præsident v. Rostitz, Over-Hofpræst Dr. Reinhard og Appellationsraad Dr. Kind (den berømte Forfatter af Quæstiones forenses), har den 19 Septbr. aabnet sine Forsamlinger med en højtidelig Sammenkaldelse af Universitetets samtlige Professorer og Lærere, ved hvilken Leilighed den af Præsidenten fremsagte Tiltale blev besvaret af Universitetets nærværende Rector, Dr. Zittmann.

(Af Allg. Zeit. Septbr. 1808. No. 274.)

4. P r e u s s e n.

Under 16 Dec. har Kong Friedrich Wilhelm udstædt et Publicandum angaaende en forandret Forfatning af de øverste Auctoriteter i det preussiske Monarchie i Hensyn paa Landets indre Forvaltning. Denne Forandring har efter Indledningen til Die-meed, at give disse Auctoriteter en til Tidernes Fremskridt og Statens Fornødenheder passende Forretningsgang, at forskaffe denne den størst mulige Eenhed, Kraft og Virksomhed ic. Til den Ende skal den almindelige Ledelse af hele Statsforvaltningen foreene sig i Statsraadet under Kon-

gens umiddelbare Opsyn. Ministeriet bestaaer af Ministeren for det Indre, Ministeren for Financerne, Ministeren for de udenlandske Anliggender, Krigsministeren og Justitsministeren.

Ministeriet for det Indre deeler sig i sex Sectioner, af hvilke den tredie kaldes Sectionen for Gudsdyrkelsen (Cultus) og den offentlige Underviisning; den deeler sig i to Underafdelinger

- a. For Gudsdyrkelsen (Cultus).
- b. For den offentlige Underviisning.

Med denne Section staaer den Afdeling, som angaaer Gudsdyrkelsen, under en præsiderende Statsraads specielle Direction; men den som angaaer den offentlige Underviisning, under den geheime Statsraads og Sections-Chefens umiddelbare Ledelse.

Til den Afdelings Forretningsfreds, som angaaer den offentlige Underviisning, høre

1. alle høiere videnskabelige og Konstselskaber (Bereine), som understøttes af Staten, Videnskabs og Konsters Akademier.

2. alle Læreanstalter, Universiteter, Gymnasier, lærde, Elementar-, Borger-, Industrie- og Konstskoler uden Hensyn til Religionsforskjel.

3. alle Anstalter, der, som Theatret, have Indflydelse paa den almindelige Dannelse.

4. Censuren af alle Skrifter, som ikke ere af politisk Indhold.

Under samme Afdeling staae umiddelbar

1. den videnskabelige Deputation for den offentlige Underviisning, som skal organiseres.

Denne træder i Stedet for Overskole-Collegiet, og har til Diemeed at gjøre samme Tjeneste i Henseende til den offentlige Underviisning, som de tekniske Deputationer i Henseende til andre Grene af Statsforvaltningen.

De fortrinligste Mænd i alle Fag, som have Indflydelse paa den offentlige Underviisning, vælges til Medlemmer af Deputationen, endog om de ere fraværende. Den udgjør Examinations-Collegiet for høiere Embedsmænd i Skolesaget. Dens øvrige Indretning vil blive bestemt ved en egen Forordning.

2. Videnskaberne og de dannende Konsters Akademier og Bygnings-Academiet, for saavidt de ikke afhænge af særskilte Curatorer.

3. Universiteterne, ved hvilke Curatorernes Virkefreds vil blive særskilt bestemt.

4. Det Kongelige Theater og lignende Anstalter, for saavidt de ikke sortere under egne Directioner.

Skolerne og Læreanstalterne staae alene midelbar igiennem Kamrene (Regieringerne) under denne Afdeling.

Opsynet over Religions-Underviisningen ved
Opdragelsen tilkommer den Afdeling af foranstaaende
Section, der angaaer Gudsdyrkelsen.

(Af offentlige Blade.)

Til Minister for det Indre er udnævnt Grev
v. D o h n a, og til Geheime-Statsraad for Cultus
og Opdragelse Wilh. v. H u m b o l d t, hidtil preus-
sisk Resident i Rom.

(Af offentlige Blade.)

Det ligger i Planen, ved Skolevæsenets For-
bedring, forsigtigen at benytte de nyeste Fremstridt
i Opdragelseskonsten, og at indrette tilstrækkelige
Dannelsesanstalter for alle Folkelasser efter For-
skjelligheden af deres borgerlige Bestemmelse.

(Af Allg. Zeit. Octob. 1808. No. 307.)

5. Østerrigste Monarkie.

Om Gymnasiernes nærværende Indret-
ning i det østerrigste Monarkie erholder man en
temmelig fuldstændig Kundskab af den i Wien 1808
udgivne Sammlung der Verordnungen
und Vorschriften über die Verfassung
und Einrichtung der Gymnasien. 8. med
15 Tabeller. Følgende er det Væsentlige deraf.

Den Yngling, der vil optages i et Gymnasium, maae medbringe Vidnesbyrd om hans særdeles gode Fremgang, Flid og Opsørsel i de tydske Skoler, paa det ikke middelmaadige Hoveder, især af de ringere Stænder, skulle opofre sig til Videnskaberne. Før det ellefte Aar kan Ingen træde ind i et Gymnasium. I ingen Klasse maae være over 80 Disciple. Alle Disciple i Gymnasierne skal daglig gaae i Messe, om Søndagen efter Messen hidaane en Exhortation og sex Gange om Aaret gaae til Skrifte. Legemsstraffe ere forviiste af alle Gymnasier; Uflid straffes med Grindring, Nedsættelse, Udelukkelse fra Examen og tilsidst ved Udelukkelse fra Gymnasiet; moralske Feil gradviis med Formaning, Arrest og Exclusion. De store Skoleferier vare fra 14 Septemb. til 3 Novemb. a). Gymnasial-Cursus varer paa de Steder, hvor der er et Lycee eller Universitet, sex Aar, andensteds fem Aar. De Gienstande, som høre til Gymnasial-Underviisningen ere: det latinske Sprog, Naturhistorie, Naturlære, Geographie, Historie, Mathematik, Græsk, Religionslære b). Med Religionsunderviisningen skal Kirkehistorie og Kiærlærlære forbindes. Det Latinske betragtes som Hovedstudium. Lærerne skulle holde sig til de

a) Med Hensyn til Vinhøsten i Vinlandene.

b) Utsaa ikke Modersmaalet.

forestrevne Lærebøger og aldeles afho'de sig fra Dictata og Scripta. Afvigelser fra Lærebøgerne ere vel ikke ganske forbudne, dog skal Lærerne indsende de vigtigste Afvigelser til Præfecten til høiere Kundskab. Der gives daglige, ugentlige, maanedlige og semestrale Prøvelser. Til de sidste, ved hvilke Gymnasial-, Studiidirectoren indfinder sig, stædes kun de bedre Disciple.

Af 204 Sider indtage de egentlige Forskrifter kun 38; det øvrige bestaaer af Instructioner og Tabeller. Instructionerne angaae især Gymnasiernes Regiment eller de videnskabelige Anstalters Hierarchie. Professorerne staae under Gymnasiets Præfect, denne under Directoren. Hvor der er et Universitet paa Stedet, skal det philosophiske Facultets Director tillige være Director for Gymnasierne paa Stedet. Directoren staaer umiddelbar under Provincial-Regieringen (Landesstelle). Directorerne have Lærebøgerne, Disputationernes og de offentlige Talers Censur. Ved de sidste skulle de see paa „at i dem saadanne Gienstande ikke berøres, hvori kunde synes at ligge ligesom en Anviisning til de Grundsatninger, som Statsbestyrelsen skulde følge.“ Finder Directoren, at en Professor i Særdeleshed admærker sig i sit Fag, eller ved Skrifter gjør sig fortient, saa er han berettiget til at andrage paa høiere Steder om en passende Belønning

for ham. Liber Calculorum maa blive som en Hemmelighed i Præfectens Biemme, at intet deri nogensinde skal komme Noget til Ekade, men et tabellarist Udtog deraf meddeles Provincial-Regieringen til offentlig Kundskab.

Trykfeil i forrige Qvartal.

G. 42. Lin. 1. Præsten l. Forvalter.

G. 144. L. 2 f. n. udenlandske l. udenlandske.

Indbydelse.

Den af mig den 8 Novbr. 1808 i Anledning af den aarlige Reformationssfest samt de nye academiske Børgeres Optagelse her ved Universitetet holdte Tale, der handlede om den academiske Børgerrets Betydning, Hæder og Pligter ved Kiøbenhavns Universitet, agter jeg med Anmærkninger og Oplysninger at udgive i Tryk paa Latin og Dansk. Indtægten er bestemt til Understøttelse for haabefulde og derhos trængende Studerende blandt de academiske Børger paa en Maade, der tildeels vil beroe paa Beløbet, og nærmere skal blive bekiendtgjort i disse Annaler, hvor ogsaa detailleret Regnskab offentlig skal vorde aflagt saavel for Indtægten selv som dennes Anvendelse.

Det at det angivne Biemeed i en saa meget høiere Grad kan befordres og tillige Oplagets Størrelse bestemmes, indbydes herved til Subscription paa fornævnte Tale, der med Anmærkningerne ventelig vil udgiøre 5 à 6 Ark, Den vil udkomme i 8vo med den danske Oversættelse trykt paa modstaaende Side. Prisen, som er bestemt med Hensyn til det almeennyttige Biemeed, der ved Udgivelsen tilsigtes, bliver for hvert Exemplar, heftet, paa Trykpapir 3 Mk., paa Skrivpapir 4 Mk. Udenbyes Subscribenter ville behage at befridmægtige En eller Anden i Kiøbenhavn til at modtage vedkommende Exemplarer paa deres Vegne, og ved Subscriptionen selv at anmærke, til hvem disse saaledes kunne afgives.

Udgiveren.

